

УДК 351.71:004

Л. О. Матвейчук,
к. е. н., докторант Національної академії державного
управління при Президентіві України, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ І ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

L. Matvejiuk,
PhD, doctoral student of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv

FORMATION OF INFORMATION MODEL FOR INTERACTION BETWEEN LEGAL ENTITIES
AND TAX AUTHORITIES

У статті досліджено стан використання інформаційних технологій в Україні як одного із чинників вдосконалення державної та корпоративної сфери менеджменту. Розглянута площина використання інформаційно-комунікаційних технологій суб'єктами господарювання — юридичними особами на макрорівні. Розкрито електронний формат взаємодії суб'єктів господарювання та податкових органів. Проведений аналіз у цілому дозволив оцінити: рівень розвитку ІКТ, потенціал електронної взаємодії державних органів і суб'єктів господарювання, перспективи розвитку інформаційної співпраці учасників інформаційного суспільства: держави та бізнесу.

В умовах глобалізації національної економіки розглянуто міжнародний рівень розвитку ІКТ України відповідно Індексу мережевої готовності. Обґрунтовано, що активне впровадження ІКТ в державний і приватний сектори економіки забезпечить умови формування інформаційної моделі взаємодії бізнесу з державними органами, підвищить конкурентоспроможність національної економіки, прискорить її євроінтеграційні процеси та підніме міжнародний рейтинг України по внеску ІКТ в економіку держави.

The article investigates the scope of information technology application in Ukraine. The extent of ICT utilization by legal entities at the macro level has been considered. The electronic format of interaction between the legal entities and the tax authorities has been established. The performed analysis has generally allowed to estimate: the level of ICT development, the potential of electronic interaction between the government agencies and business operators, the prospects for informational cooperation between the information society participants, the state and businesses.

The international level of ICT development in Ukraine has been studied against the background of a globalized national economy as measured by the Networked Readiness Index. It has been proved that active implementation of ICT in the public and private sectors will provide the necessary conditions for the formation of business information model of interaction between businesses and public authorities, enhance competitiveness of the national economy, accelerate its European integration processes, and raise the international rating of Ukraine due to the ICT contribution to the economy of the state.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, державне управління, податкова система, інноваційна економіка, мережа Інтернет, Веб-ресурс.

Key words: information and communication technology, public administration, tax system, innovative economy, Internet, web resource.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перехід до пріоритетного науково-технічного та інноваційного розвитку України потребує в першу чер-

гу впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі — ІКТ) в усі сфери життєдіяльності суспільства та держави.

Таблиця 1. Використання комп'ютерів на підприємствах (юрид.особи) регіонів України станом на 9.02.13 р.

	Кількість підп-ств, всього, одиниць	Підп-ва, які прийняли участь в обстеженні, одиниць	Частка підп-ств, які взяли участь в обстеженні, у загальній кількості підприємств, %	Підп-ва, які використовували комп'ютери упродовж року, одиниць	Частка підп-ств, які використовували комп'ютери упродовж року у загальній кількості підприємств, які взяли участь в обстеженні, %
АР Крим	13964	1932	13,8	1685	87,2
Вінницька	8744	1262	14,4	1110	88,0
Волинська	5177	1073	20,7	833	77,6
Дніпропетровська	27363	3630	13,2	3365	92,7
Донецька	28009	4187	14,9	3829	91,4
Житомирська	6221	1180	18,9	1020	86,4
Закарпатська	5627	888	15,8	747	84,1
Запорізька	14301	1956	13,8	1810	92,5
Івано-Франківська	7675	1056	13,7	908	86,0
Київська	17482	1986	11,4	1836	92,4
Кіровоградська	7011	664	9,1	618	93,1
Луганська	10732	1548	14,4	1400	90,4
Львівська	17332	2552	14,7	2305	90,3
Миколаївська	10198	1021	10,0	931	91,2
Одеська	24676	2900	11,7	2612	90,1
Полтавська	9772	1324	13,5	1209	91,3
Рівненська	4925	1007	20,4	892	88,6
Сумська	5432	1025	18,9	946	92,3
Тернопільська	4810	773	16,1	699	90,4
Харківська	24960	3372	13,5	3060	90,7
Херсонська	7641	768	10,1	725	94,4
Хмельницька	6588	1112	16,9	916	82,4
Черкаська	7186	972	13,5	885	91,0
Чернівецька	3994	730	18,3	592	81,1
Чернігівська	5887	1060	18,0	966	91,1
м. Київ	75338	8495	11,6	8263	97,3
м. Севастополь	3890	531	13,7	486	91,5
Україна	364935	49004	13,4	44648	91,1

Джерело: складено за джерелами [2: 7].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі розвитку ринкових відносин є одним з найбільш важливих елементів ефективного управління: державного, корпоративного, індивідуального; підґрунтям формування інформаційної економіки та глобалізації її в міжнародний простір.

Проблема інформатизації бізнес середовища, трансформації корпоративного управління в процесі розвитку інформаційного суспільства, формування електронної взаємодії суб'єктів господарювання з іншими учасниками цифрового суспільства на сьогодні недостатньо досліджена.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

З цього приводу не виникає сумніву щодо важливості даного питання. Вагомість дослідження даного напрямку підтверджується стрімким розвитком інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності; значенням ІКТ у вдосконаленні державної та корпоративної сфери менеджменту, соціально-економічних перетвореннях в країні та євроінтеграційних процесах України.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження використання ІКТ у сфері бізнесу знайшли відображення у працях вітчизняних авторів: Вахо-

вич І. [1], Волот О. [3], Кузьоми О. [6] та інших. Проблема відсутності інформаційних даних щодо розвитку і застосування ІКТ в Україні відображається на наукових дослідженнях і змушує використовувати дані одноразового статистичного обстеження.

Щодо наукових доробок проблематики інформатизації сфери державного управління оподаткуванням, то слід зазначити, що даний напрям досліджували Новицький А.М. [5], Ріппа С.П. [5], Тарангул Л.Л. [8] та інші.

На наш погляд, проблема трансформації відносин між бізнесом і податковою службою країни в період розвитку інформаційного суспільства, формування інформаційної моделі взаємодії недостатньо досліджена і на сьогодні є актуальним науково-практичним питанням.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Важливою складовою формування інформаційного суспільства в Україні є активне використання потенціалу ІКТ. Саме тому дане дослідження проводиться в площині використання ІКТ суб'єктами господарювання та податковими органами, які є учасниками суспільства цифрових технологій.

Основою інформаційного забезпечення дослідження використання ІКТ на підприємствах України є дані офіційної статистики, офіційні матеріали мініс-

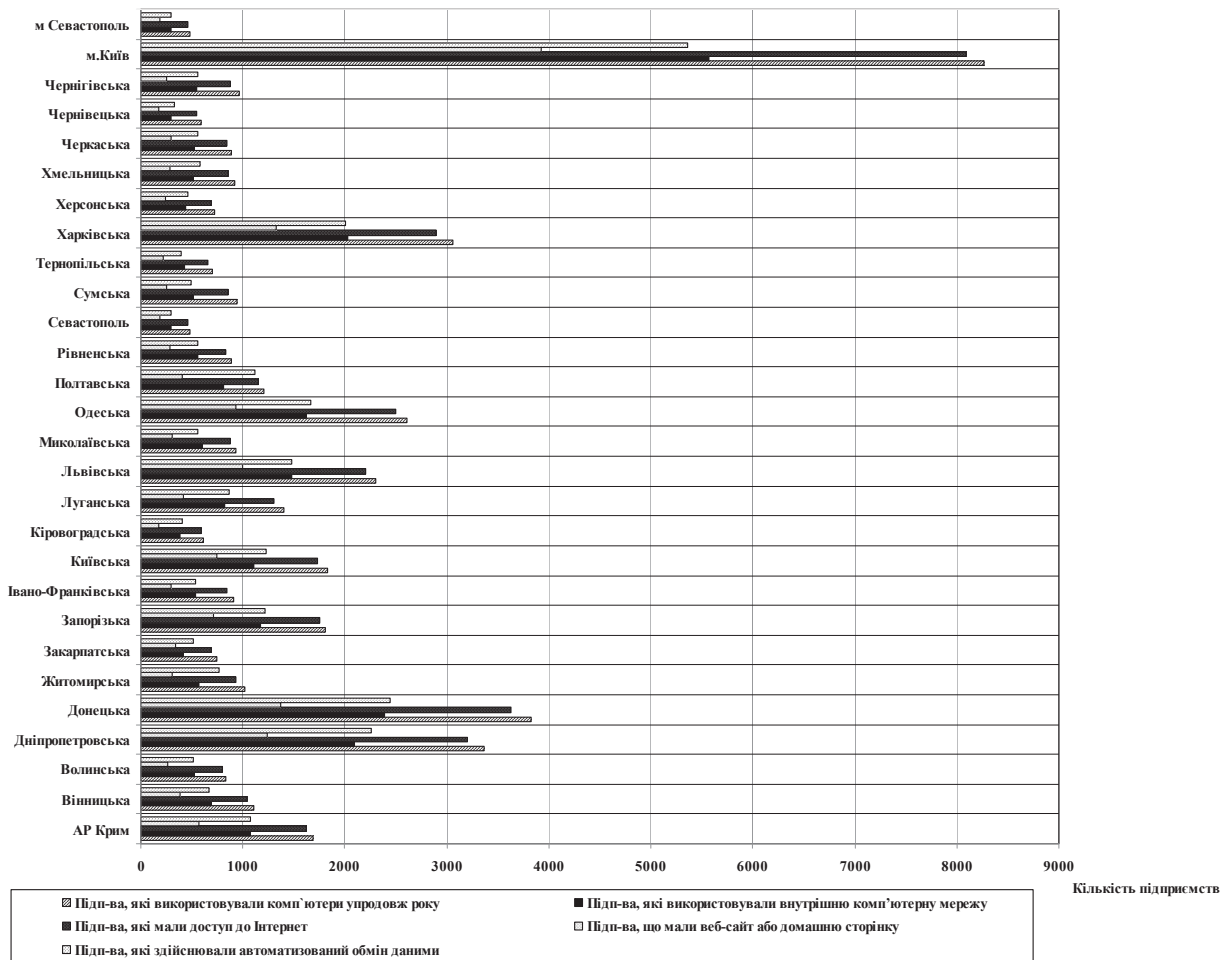

Рис. 1. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій на підприємствах України станом на 9.02.2013 р.

Складено за джерелом [2].

терства. Виявлено, що існує низка проблем щодо інформаційної бази розвитку ІКТ в Україні. При проведенні оцінки розвитку ІКТ суб'єктів ринкової економіки на макрорівні, використовувались матеріали одноразового статистичного обстеження "Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України" станом на 09.02.2013р. [2]. Динаміку використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України досліджено за результатами державного статистичного спостереження станом на 25.04.2011 р. та на 09.02.2013 р., відповідно до цього, досліджуваний період є досить коротким. Низка описаних проблем щодо формування інформаційної бази дослідження значно ускладнила проведення дослідження, тому застосовано власний методичний підхід до оцінювання рівня розвитку ІКТ в Україні.

Статистичним обстеженням було охоплено 49004 підприємств-юридичних осіб за рекомендованими Євростатом видами економічної діяльності в усіх регіонах України, що складає близько 13% від загальної кількості підприємств країни. Серед досліджуваних підприємств 44648 підприємств користувались комп'ютерами у роботі протягом року, що складає 91,1% від загальної кількості підприємств, які приймали участь у обслідуванні (табл. 1).

Частка досліджуваних підприємств по регіонах складає 10—20% від загальної кількості підприємств. Максимальна кількість підприємств задіяних в дослідженні у Волинській та Рівненській областях, мінімальна — 9,1% у Кіровоградській. Щодо використання комп'ютерної техніки, то самий низький показник у Волинській області (77,6%), найбільший показник у м. Києві (97,3%). Понад 90% підприємств використовують комп'ютерну техніку впродовж року у 19 регіонах і містах республіканського підпорядкування, що становить дві третини.

На підставі статистичних даних використовуються наступні показники: використання внутрішньої мережі, підключення до мережі Інтернет, власний веб-ресурс, автоматизований обмін даними. В процесі дослідження аналізуються підприємства, які використовували комп'ютери протягом року (рис. 1).

У всіх регіонах на підприємствах, які використовували комп'ютерну техніку понад 90% мали доступ до мережі Інтернет (максимальний показник — 98,7% у м. Києві, мінімальний — 90,7% у Чернігівській області). Щодо використання внутрішньої мережі, то слід зазначити, близько 60% підприємств у регіонах використовували внутрішню комп'ютерну мережу (67,4% — найвищий показник на підприємствах у м. Києва, найменший — 50,3% у Черні-

Рис. 2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України відповідних галузей економіки станом на 09.02.2013 р.

Джерело: розраховано за [2].

вещькій області. Близько 60% досліджуваних підприємств України використовують автоматизований обмін інформацією. Даний показник коливається від 56% до 68%. Виключенням є Полтавська область, де цей показник дорівнює 92,9% та Житомирська — 75,6%.

Значно нижчий середній показник частки підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку. Граничні розміри його знаходяться в межах від 30% до 50%. Лідерами щодо наявності власних веб-ресурсів у мережі Інтернет були: Закарпатська (50,1%), Львівська (45,3%), Харківська (45,7%), та Київська (48,5%) області. Найменший відповідний показник у Чернігівській області — 29,3%.

Окрім вищезазначеного дослідження, слід зробити акцент на галузеву активність використання ІКТ. Відповідно до статистичних даних, які згруповані по галузям за рекомендованими Євростатом видами економічної діяльності, визначаємо рівень ІКТ досліджуваних галузей економіки (рис. 2). Позначення на діаграмі відповідає наступному: 1 — переробна промисловість; 2 — будівництво; 3 — торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; 4 — діяльність готелів та ресторанів; 5 — діяльність транспорту та зв'язку; 6 — інше грошове посередництво, надання кредитів, страхування; 7 — операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємствам; 8 — виробництво фільмів та діяльність у сфері радіомовлення та телебачення.

Найвищий рівень комп'ютеризації на підприємствах, що здійснювали діяльність у галузі грошового посередництва, надання кредитів, страхування — 99,6% загальної кількості підприємств, які прийняли участь в обстеженні; найменший показник комп'ютеризації у сфері діяльності готелів та ресторанів — 82,1%.

Забезпеченість працівників персональними комп'ютерами перевищувала 100% на підприємствах таких видів економічної діяльності, як: грошове посередництво, надання кредитів, страхування; операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємствам. Водночас менше одного комп'ютера припадало на одного працівника на підприємствах наступних видів діяльності: діяльність готелів та ресторанів; торгівля; переробна промисловість; будівництво; діяльність транспорту та зв'язку; виробництво фільмів та діяльність у сфері радіомовлення та телебачення.

Частка підприємств, що мали доступ до мережі Інтернет становила 95,1% (42464 підприємства) від загальної кількості підприємств, які використовували комп'ютери. Самий високий показник — 99,6% у підприємств, які займалися грошовим посередництвом наданням кредитів, страхуванням, а найнижчий — 93,1% у сфері діяльності готелів та ресторанів.

Наявність веб-ресурсу (веб-сайт, домашня сторінка) у підприємства поширює можливості електрон-

Таблиця 2. Електронні податкові послуги ДФС України

№	Перелік послуг
1	Функціональні електронні послуги: 1.1. Дізнайся більше про свого бізнес-партнера. 1.2. Адреси масової реєстрації платників податків. 1.3. Реєстр платників ПДВ. 1.4. Анульовані свідоцтва платників ПДВ. 1.5. Реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних. 1.6. Автоматичне відшкодування ПДВ. 1.7. Декларування-онлайн. 1.8. Горизонтальний моніторинг. 1.9. Надання Довідки про відсутність заборгованості з податків та зборів. 1.10. Інформаційне повідомлення про заборгованість з податків, зборів. 1.11. Електронна звітність. 1.12. Електронний кабінет платника податків
2	Інформаційно-довідкові електронні послуги: 2.1. Єдина база податкових знань. 2.2. Електронна звітність. 2.3. Електронні форми документів. 2.4. Рішення місцевих рад по областях. 2.5. Бюджетні рахунки. 2.7. Довідники. 2.7. Реєстри. 2.8. Переліки. 2.9. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс

Джерело: складено за матеріалами сайту ДФС станом на 01.04.2015 р. [9].

ної взаємодії бізнесових структур з учасниками інформаційного простору. 39,8% підприємств, які мали доступ до Інтернету мали власний веб-ресурс. Близько 80% цей показник у банківській та страховій сфері і він є самий високий серед досліджуваних галузей. У будівництві, частка підприємств, які використовують власні веб-ресурси становила менше 30%, що є найнижчим показником. Застосування комп'ютерної техніки на підприємствах забезпечує автоматизацію процесів. Автоматизований обмін даними серед 44648 підприємств, які використовували комп'ютери протягом року, застосовували 28936 підприємств, що становить 64,8%. У галузі кредитування та страхування цей показник самий високий і становить 70,1%, а у галузі діяльність готелів і ресторанів самий низький — 57,1%.

Результати досліджень дозволяють сформулювати такі висновки:

— понад 90% підприємств-юридичних-осіб використовують комп'ютерну техніку у роботі;

— найвищий рівень комп'ютеризації у сфері грошового посередництва, кредитування та страхування (99,6%), найменший (82,1%) — у сфері діяльності готелів та ресторанів;

— забезпеченість працівників персональними комп'ютерами понад 70%. Більше 100% — у таких сферах, як грошове посередництво, надання кредитів, страхування; операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям;

— 62,7% підприємств, які використовували комп'ютери у роботі користувались внутрішньою комп'ютерною мережею;

— автоматизований обмін даними застосовували 64,8% підприємств. У галузі кредитування та страхування цей показник самий високий і становить 70,1%, а у галузі діяльність готелів і ресторанів самий низький — 57,1%.

— усі підприємства широко використовували Інтернет. Понад 90% підприємств (малі, середні та великі) мали доступ до мережі Інтернет;

— більше третини (39,8%) підприємств, які мали доступ до мережі Інтернет, мали власний веб-ресурс.

У подальшому дослідженні варто проаналізувати запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері діяльності державних органів. Враховуючи трансформаційні процеси в державному управлінні, а саме: формування відкритого прозорого державного менеджменту із сучасним онлайн сервісом, питання електронного формату взаємодії ДФС з суб'єктами підприємницької (далі — СПД) є об'єктом наступного дослідження.

Прийняття Податкового кодексу у 2011 р. узаконодало електронні процедури в оподаткування. Протягом 2011—2014 рр. активізувалась робота міністерства по впровадженню електронних послуг, і кількість учасників електронних податкових відносин значно збільшилась.

Одними із основних напрямів стратегічного податкової служби країни є: розвиток партнерських відносин з громадянами та бізнесом та надання високоякісних послуг громадянам та бізнесу, впровадження нових електронних сервісів та підвищення рівня надання послуг [8].

Відповідно до стратегічного планування державна фіскальна служба (далі — ДФС) України активно працює над створенням ефективної моделі надання послуг з застосування досягнень галузі ІКТ. На сьогодні практична реалізація сервісних функцій податкових органів здійснюється через відомчий веб-портал ДФС [9]. На сайті міністерства розміщені 27 веб-сторінок регіональних підрозділів відомства. Така інтеграція створила для платників можливість отримати максимум інформації та послуг за одним посиланням в мережі. Для надання електронних послуг користувачам використовуються бази даних відомства, які доступні для публічного оприлюднення. Спектр електронних послуг постійно розширюється.

При дослідженні практичних напрацювань електронного сервісу податкового відомства, необхідно

Таблиця 3. Індекс мережевої готовності NRI по деяких країнах за 2011–2013 рр.

Країна	2013		2012		2011	
	Рейтинг (всього 148 країн)	Значення коефіцієнта	Рейтинг (всього 144 країни)	Значення коефіцієнта	Рейтинг (всього 142 країни)	Значення коефіцієнта
Фінляндія	1	6,04	1	5,98	3	5,81
Сінгапур	2	5,97	2	5,96	2	5,86
Швеція	3	5,93	3	5,91	1	5,94
Нідерланди	4	5,79	4	5,81	6	5,60
Норвегія	5	5,70	5	5,66	7	5,59
.....						
Естонія	21	5,27	22	5,12	24	5,09
.....						
Казахстан	38	4,58	43	4,32	55	4,03
Латвія	39	4,58	41	4,43	41	4,35
.....						
РФ	50	4,30	54	4,13	56	4,02
.....						
Вірменія	65	4,03	82	3,76	94	3,48
.....						
Молдова	77	3,89	77	3,84	78	3,78
.....						
Україна	81	3,87	73	3,87	75	3,85

Джерело: складено за джерелами [11; 12; 13].

відзначити роботу Акредитованого центру сертифікації ключів, який було організовано у складі Інформаційно-довідкового департаменту у травні 2012 року. Метою діяльності акредитованого центру сертифікації ключів Інформаційно-довідкового департаменту державної податкової служби (далі — АЦСК ІДД) державної податкової служби (далі — ДПС) є безкоштовне надання послуг електронного цифрового підпису органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності, іншим суб'єктами господарської діяльності та фізичним особам. Суб'єкти господарювання, які отримали ключі електронного підпису мають змогу звітувати в режимі он-лайн до податкових органів, органів державної статистики та Пенсійного фонду України. Створення АЦСК у системі ДПС значно збільшило кількість учасників електронного документообігу.

Слід зазначити, що завдяки застосуванню у роботі відомства ІКТ, в т.ч. для автоматизації сервісних функцій, зростає популярність електронних сервісів, які розроблені відомством для платників податків та реалізуються через відомчий портал. Протягом останніх п'яти років відомчий веб-ресурс знаходився на лідируючих позиціях рейтингу, що свідчить про значимість відомства для суспільства, бізнесу і громадян [10].

Слід відмітити, що нова концепція податкового менеджменту з використанням ІКТ змінює роль податкового відомства країни, забезпечує трансформацію контролюючої на обслуговуючу службу високої якості з введенням новітніх сервісних послуг, і як наслідок зростання інтересу платників податків до електронної співпраці.

Разом з тим, в умовах глобалізації національної економіки, доречно навести дані Всесвітнього економічного форуму 2014 р. щодо внеску ІКТ в економіку і готовність національних економік до використання цих технологій. Рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в країні визначає Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index — NRI), який є одним із найбільш авторитетних показників, що визнача-

ють готовність країни до розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Протягом останніх 3-х років, незважаючи на зміни структури Індексу, лідерами за Індексом мережевої готовності залишилися Фінляндія, Сінгапур та Швеція. П'ятірку лідерів замикає Норвегія. США та Канада зайняли 7 і 17 позицію. Серед провідних країн ЄС — Німеччина та Австрія 12 та 18 місця рейтингу. Щодо пострадянських держав, то слід відмітити значний скачок Республіки Казахстан. У порівнянні з 2011 р. і 55 позицією в рейтингу країна показує стрімке зростання за багатьма параметрами. Підтвердження цього є позиція Республіки Казахстан у рейтингу країн світу (за 2013 р. — 38). Очолює рейтинг пострадянських країн Естонія (табл. 3).

У той час відповідно до міжнародного рейтингу наша держава знаходиться у числі країн з поганими показниками. Україна перебуває на 81 місці серед 144 країн світу, її випереджують: Естонія (21), Казахстан — (38), Латвія — (39), Росія — (50), Вірменія — (65), Молдова — (77) [13]. Дана ситуація України пояснюється браком умов для розвитку ІКТ, не високим рівнем використання ІКТ у громадському, комерційному та державному секторах відповідно до міжнародного рівня, відсутністю державної підтримки.

У кінцевому підсумку дослідження слід зазначити, що:

— процес застосування ІКТ на вітчизняних підприємствах перебуває у стані становлення і за певних умов повинен стати: підґрунтям формування інформаційного простору між бізнесом і державними органами, сучасним та дієвим інструментарієм менеджменту суб'єктів ринкової економіки.

— застосування нових прогресивних методів управління та інноваційних механізмів дозволить удосконалити взаємодію органів влади з громадськістю та суб'єктами господарювання;

— розширення спектру електронних державних послуг, формування інформаційної моделі взаємодії суб'єктів господарювання і податкових органів є пріоритетним, відповідає вимогам часу і направлено на вдос-

коналення державного менеджменту і покращання умов ведення бізнесу в країні, підвищення ефективності діяльності державних органів.

ВИСНОВКИ

Розвиток інформаційної економіки призводить до соціальних трансформацій, що обумовлюють закономірність змін у системі державного та корпоративного менеджменту. Відповідно активне впровадження ІКТ у всі сфери економіки забезпечить науково-технічний та інноваційний розвиток України, прискорить євроінтеграційні процеси України та її глобалізацію в міжнародний простір і в кінцевому результаті підніме міжнародний рейтинг країни по внеску ІКТ в економіку країни.

Література:

1. Вахович І.М. Методичні підходи до формування стратегії розвитку інформаційної економіки регіонів України / І.М. Вахович, С.О. Пиріг, Л.І. Ішук // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — №4. — С. 208—216.
2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України. Статистичний бюлетень: Державна служба статистики України. — Київ. 2013. — 50 с.
3. Волот О.І. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах харчової промисловості регіону / О.І. Волот // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — 2013. — Вип. 24. — С. 333—339.
4. Інтелектуальні технології моделювання в інформаційно-аналітичній системі державної податкової служби: монографія / За заг. ред. Л.Л. Тарангул. — К.: Алерта, 2010. — 358 с.
5. Електронне оподаткування: сутність та перспективи застосування / П.М. Мельник, А.М. Новицький, О.А. Долгих, С.П. Ріппа та ін.; за заг. ред. П.В. Мельника. — Ірпінь: НУ ДПС України, 2010. — 332 с.
6. Кузьома О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як фактор підвищення конкурентоспроможності приватного сектора в Україні / О. Кузьома // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. — 2013. — С. 100—104.
7. Статистичний збірник "Регіони України". — К.: Державна служба статистики України, 2013. — 322 с.
8. Стратегічний план розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013—2018 роки. [Електронний ресурс] Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/869-2013-%D1%80>
9. Офіційний сайт Державної Фіскальної служби України [Електронний ресурс] Державна Фіскальна служба України. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
10. Рейтинг [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://top.bigmir.net/show/administrations/>
11. The Global Information Technology Report 2012 // World Economic Forum 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/Global_IT_Report_2012.pdf
12. The Global Information Technology Report 2013 // World Economic Forum 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_Report_2013.pdf
13. The Global Information Technology Report 2014 // World Economic Forum 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalInformationTechnology_Report_2014.pdf

References:

1. Vakhovych, I.M. (2012), "Metodychni pidkhody do formuvannya stratehii rozvytku informatsijnoi ekonomiky rehioniv Ukrainy", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol.4, pp. 208—216.
2. "Vykorystannia informatsijno-komunikatsijnykh tekhnolohij na pidpriemstvakh Ukrainy", 2013, Statystychnyj biuleten', Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
3. Volot, O.I. (2013), "Vykorystannia informatsijno-komunikatsijnykh tekhnolohij na pidpriemstvakh kharchovoi promyslovosti rehionu". Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. 2013. vol. 24. pp. 333—339.
4. Taranhul, L. L. (2010), "Intelektual'ni tekhnolohii modeliuvannya v informatsijno-analitychnij systemi derzhavnoi podatkovoi sluzhby: monohrafiia, za zah. red. L.L. Taranhul. Alerta, Kyiv, Ukraine.
5. Mel'nyk, P. V. Novyts'kyj, A.M. Dolhykh, O.A. Rippa, S.P. ta in. (2010), "Elektronne opodatkovannia: sutnist' ta perspektyvy zastosuvannia", za zah. red. P.V. Mel'nyka. NU DPS Ukrainy, Irpin', Ukraine.
6. Kuz'oma, O. 2013, "Vykorystannia informatsijno-komunikatsijnykh tekhnolohij iak faktor pidvyschennia konkurentospromozhnosti pryvatnoho sektora v Ukraini". Visnyk KNU im. Tarasa Shevchenka. vol. 151. pp. 100—104.
7. Statystychnyj zbirnyk "Rehiony Ukrainy", (2013), Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
8. Ofitsijnyj veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy "Stratehichnyj plan rozvytku Ministerstva dokhodiv i zboriv na 2013—2018 roky", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/869-2013-%D1%80> (Accessed 18 January 2015).
9. Ofitsijnyj sayt Derzhavnoi Fiskal'noi sluzhby Ukrainy (2015), available at: <http://sfs.gov.ua/> (Accessed 1 April 2015).
10. Rejtynh (2015), available at: <http://top.bigmir.net/show/administrations/> (Accessed 24 May 2015).
11. The Global Information Technology Report (2012), "World Etsonomits Forum 2012", available at: http://www3.weforum.org/dotss/Global_IT_Report_2012.pdf (Accessed 15 April 2015).
12. The Global Information Technology Report (2013), "World Etsonomits Forum 2013", available at: http://www3.weforum.org/dotss/VEF_GITR_Report_2013.pdf (Accessed 15 April 2015).
13. The Global Information Technology Report (2014), "World Etsonomits Forum 2014", available at: http://www3.weforum.org/dotss/VEF_GlobalInformationTechnology_Report_2014.pdf (Accessed 15 April 2015).
Стаття надійшла до редакції 27.05.2015 р.